

J. Povejte mi kaj od te slovenske zemlje, od njenih gorá, rek, dolin in ravnin, mest in vasi, od stanovavcev, njih šeg in navad, od obertnij in umetnij po teh deželah!

O. Rekel sem ti že, da so nekđaj Slovenci veliko več sveta imeli, nego sedaj, tedaj ti morem povedati nekaj od sosednih dežel, dasiravno niso tam povsod Slovenci.

J. Kako se pa to vé, da so Slovenci res nekđaj več sveta posedali, nego sedaj.

O. Nekaj nam to pové zgodovina, še bolj pa pričajo to imena rek in gorá dalječ med Nemci na Tirolih in na Koroškem.

J. Povejte mi pa naj poprej nekaj od Koroškega, ker večkrat sem že slišal, da je šel kdo v Korotan ali na Koroško, in slišal sem že tudi pripovedovati od Beljaka, in Gorenci vodijo svoje otroke na Koroško, kakor pravijo, za jezik! —

O. Koroško je imelo nekđaj svoje vojvode, in je bilo v starodavnih časih središče vseh slovenskih dežel.

Naj zahodnejše mesto je tam, kjer stopa Zila na koroška tla, najvzhodnejše pa tam, kjer jih Drava zapuša.

Dežela meri 180.2636 □ avstrijskih milj.

Tla Koroška so sploh visoka. Najviši kraj ali gora je Vélíki Zvon, po nemški Gross-Glockner (12.444' nad morjem), najniži pa poversina reke Drave pri sv. Magdaleni, ki pa še vendar ima 1000' nadmorske višine. Dežela Koroška je prav za prav celotina sama za se ali prelepa gorska kotlina, kakoršne je ni druge z enakimi razmerji v Planinah, sestavljena iz lepega osrednjega hribovja in podravske ravnine. V kotlino to segajo od vzhoda, severja in zahoda poleg mogočnih gorá dolge rečne in jezerske doline, in samo dravske in zilske soteske odpirajo to kotlino zavolj ložejega druženja z deželami sosednimi. Koroško je postalo zavoljo svoje zemljepisne lege od starodavnih časov prehodišče vsakoverstnim narodom od vzhoda na zahod, pa od juga na sever, in narobe. *)

(Dalje prih.)

O cerkveni glasbi.

Petje in godba ima svoje korenine v človeškem sercu; — podlaga vse glasbe pa je petje. Ker ima sv. vera na človeško serce naj večo moč, tedaj je tudi naravno, da kristijan ne po-

*) cf. Erben: vojvodstvo Koroško!

vzdiguje svojih misli in želja k svojemu Bogu samo le v serčni molitvi, nego časti svojega stvarnika tudi rad v pobožnih pesmih. Ker je sv. kerš. kat. vera veličastna in resnobna, moralo bi biti tudi cerkveno petje resno, skladno, zmerno in veličastno, ker le tako petje nagiblje k pravi pobožnosti, zbuja neizmerno željo po združbi s svojim stvarnikom, ter kaže pristno voljo, s katero pobožna duša zatajuje samega sebe, da zaničuje prazni svet in da stavi svojo sverho v večnost in njeno radost.

Spoznaviši veliko važnost cerkvenega petja je že v 4. stoletji vredil sv. Ambrozij cerkveno petje, ter ga je primerjal z veličastnim šumenjem kipečega morja. V 7. stoletji je sv. Gregor Veliki osnoval cerkveno petje, katero bi moralo biti za vselej podlaga vsemu cerkvenemu petju, in po katerem se še sedaj pojo Davidove pesmi. Pozneje se je cerkvena godba če dalje bolj razvijala, dokler ni dospel Giovanni Pierluigi da Palestrina v tej reči najviši stopnjo. Od njega pravijo sv. oče papež Piji IV., da je vpeljal glasove iz nebeškega Jeruzalema (skr. razod. 15.) v začasni Jeruzalem, v kat. cerkev.

Ako pa iščemo pri sedanjem cerkvenem petji pravih lastnosti, moramo spoznati, da jih, žalibože, ne najdemo. Naše cerkveno petje, kakor je namreč ljudstvo peti vajeno, se giblje skoro naj več po posvetnem značaji, in le malo starejih, manj novejših napevov imamo pristojnih pobožnim besedam cerkvenih pesmi. Da spričam, kar terdim, dopuščam si naznaniti kopico le naj večih napak, ki nam kazijo pobožno petje na Slovenskem, jemaje mu vso vrednost za božjo službo.

1. Rabijo se namreč mnogokrat slabi, pobožnim pesmam celó nepristojni napevi po $\frac{3}{4}$, ali $\frac{6}{8}$, merilu, okrogli in poskočni, katerim manjka vsa zmernost, da so res primerniši izrazi za plesišče, nego za hišo božjo. — Ta napaka se je ljudem že tako priljubila, da ne pojó več radi zmernih, pobožnih pesmam pristojnih napevov. Posodil mi je nedavno slovenski orglavec svojo cerkveno pesmarico, in našel sem v nji opazko: „Die Melodien zu diesen Kirchenliedern findet man in den — Marienwalzern!“ — *)

2. Orglavci rabijo za cerkvene pesmi napeve posvetnih slovenskih in nemških pesmi, á poslužujejo se tudi melodij iz katerih koli muzikalnih del. Pravili so mi nedavno čast. slovenski

*) Res prav spodbudljiva cerkvena godba! Vredn.

duhoven, da je orglavec za posebno pesem pri sv. darilu pel napev nemški „Was kommt von der Höh“! — Za blagoslovno pesem „Naj svetejši itd.“ nam rabi nemški napev „Weint mit mir ihr nächtllich stillen Haine“. — Na svoja ušesa sem čul v neki podružnici blizu Maribora peti pesem po napevu „Jaz pa 'no ljubico 'mam“ —, a drugo po napevu „Senica na košati lipici sedela“. — Pesem od Marijnega serca se poje v nekterih krajih ptujske okolice po napevu Vilharjeve „Na jezeru itd.“, ali celó po napevu „Naša mačka mlade 'mela“ —! Skorej neverjetno, vendar resnično!

3. Godi se tudi, da orglavci skladajo pesmi in napeve za posebne cerkveno godove sami, kaj pa, da so takošnje pesmi naj več brez vse pesniške in muzikalne veljave. Tudi pogrebne so ljudem zeló po godu, samo hvaliti inó povzdigovati se mora rajniki, naj si je bil poštenjak ali zločinec, — in take pesmi se prav drago plačujejo po nekterih krajih.

4. Napačno je tudi, da se cerkveno petje na Slovenskem navadno giblje po naj viših stopnjah glasbine lestvice; po takem zmanjkuje pevcem sape, odstavljajo tedaj sredi verstic, tergajo besede in kvarijo napev. Tako petje ni več petje, marveč divje tulenje, odurno vekanje, ki moti pobožnost in poslušalca gluši; — a vendar ugaja marsikomu, čes, da je lepo, če od petja klepečejo okna.

5. Zeló ovira enakost cerkvenega petja tudi ta napaka, da imajo orglavci za tisto pesem po več in skoro pri vsaki fari drugih napevov, ali pa, da se ravno še tisti napev zavija takó, da ni več podoben izvirnemu, in skladatelj na zadnje lastnega dela več ne pozná, kakor je slavnoznani g. Rihar poslušaje svoj napev rekel: „To ni več moje!“

Na zadnje naj še omenim, da nekteri orglavci med berilom ali povzdigovanjem sv. daritve ali po službi božji igrajo tudi polke, popotnice itd., kakor bi ljudstvo vabili na ples, ali kakor bi sprevajali pivčce iz kerčme; — a taki orglavci slovijo za izvrstne meštre umetnike!

Kaj je tedaj storiti, da doseže cerkveno petje stopnjo, na koji bi morala biti cerkvena glasba?

a) Vsak orglavec naj se uri v cerkveni godbi, naj posluša in posnema izurjene organiste, in naj išče dobrih cerkvenih melodij, ter naj si nikar ne pridobuje iskati za svoje igrače stranke med ljudmi, da bi tako oviral dober namen in

prizadevanje pridnih organistov. Pravi se, da je slabo znamenje, ako umni ljudje pri kaki stvari migajo z ramami, — pa je tudi treba pobegniti, ako neumneži hvalijo stvar. —

b) Orglavec naj nikar ne hrepeni le po novini, in naj ne zametuje dobrih napevov in pesmi, akoravno so stari. Kar je dobrega, naj ostane, saj se naj več še s slabejimi rečmi namestuje.

c) Silno potrebno je, da bi Slovenci imeli zbirko dobrih cerkvenih pesem za vse nedelje ino svetke vsega leta z napevi vred, to je, poterjeno **cerkveno pesmarico**, po kateri naj bi se ravnali vsi orglavci in se je že naučili pripravniki v pripravištvu, da bi bili sposobni služiti za farnega orglavca, kamorkoli dojdejo na službo.*)

d) Da se osnova in spravi na dan dobra, obširna pesmarica, naj bi se zbrali možje, ki so dobro izurjeni v domači cerkveni godbi; naj bi se v tej reči pogovarjali, ter volili odbor, ki bi prevzel delo, da bi nabiral po vsi vladikovini pesmi in napeve; orglavci naj bi pošiljali svoje dobre pesmi temu odboru, ker se povsod tudi ktero dobro zerno najde; umetni skladatelji naj bi se trudili, da bi izdelali eno ali drugo lepo cerkveno pesem, ter jo poslali omenjenemu odboru, da se vvrsti pesmarici; in da se tudi podpira napredek v tej važni umetnosti, naj se dobre pesmi in napevi naprej pošiljajo odboru na pretres, da se odobrene ali dostavijo pesmarici v drugem natisu, ali posebno priporočajo in zapovedujejo orglavcem za rabo i. t. d.

e) Prosi naj se potem prečasti. knezoškofijstvo, da blagovoli pregledati in potrditi osnovano pesmarico za cerkveno rabo pred tiskom, in da ukaže vsakemu orglavcu ali vsaki cerkvi, da si jo omeni, in da se po nji ravna.

f) Cena posmarici naj bi bila taka, da jo vsakdo lahko kupi, tedaj naj bi pesniki in skladatelji delali za božjo čast.

To je moj nasvet; a več glav, več misel; zato naj svoje mnenje v tej zadevi še tudi kdo drugi naznani.

F. V., učitelj in orglavec.

*) To željo je „Tov.“ že večkrat izrekel, in res je, dokler ne bomo imeli na Slovenskem ali saj po škofijah svoje pesmarice, bo naša cerkvena godba na vedno slabši stopnji, timveč ker po nekterih pripravnicah tuji kulturonosni učitelji zatirajo edino lepo, národno cerkveno petje.

Vredn.